

tilläggsstadgandet må borttagas och utbyttas mot följande

Tilläggsstadgande.

Riksdagens revisorer för granskning af statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning sammanträda årligen den 1 oktober eller, om helgdag då inträffar, nästa helgfria dag.

- b) att Riksdagen må, vid anmälan hos Kongl. Maj:t af sitt beslut i ämnet, anhålla, att det nya tilläggsstadgandet måtte i vanlig ordning offentliggöras.

Stockholm den 6 maj 1887.

Arvid Gumaelius.

N:o 2.

Af herr E. Beckman. om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande för Riksdagen af förslag till val-lag.

I olikhet med ett flertal andra konstitutionella stater saknar Sverige ännu en särskild lag om val af ledamöter i Riksdagen.

Behovvet af en dylik *val-lag* till hägn för en bland medborgarnes dyrbaraste politiska rättigheter har vid de nyligen förrättade valen till Andra Kammaren kanske mer än någonsin tillförene gjort sig gällande med oafvislig styrka.

De besvär, som anförts öfver ett betydande antal val, likasom ock pressens redogörelser för tillvägagåendet inom vissa orter vid valens anställande, gifva otvetydigt vid handen, att äfven i fråga om de viktigaste förhållanden, såsom valrätt, valbarhet, valprotokolls förande, valedels giltighet m. m., allt jemt råder ett i hög grad betänkligt osäkerhetstillstånd.

Framför allt synes detta vara fallet, då rösterna afgifvas inför kommunalstämmornas helt och hållet oansvarige ordförande.

Till belysning af den närvarande ställningen må här från den brokiga profkartan på växlande uppfattning af gällande föreskrifter eller på okunnighet, missförstånd och oegentligheter lånas några exempel, som genom tidningarne bragts till allmän kännedom.

I vissa kommuner har rösträtt förvägrats en hvar, som försummat att på dagen för uppboärdsstämman betala sina utskylder, äfven om han sedermera erlagt dem *före* valet. I en kommun, der två uppboärdsterminer varit utsatta, beröfvas valmännen sin rösträtt, om de ej guldit samtliga utskylder vid *första* uppboärdsstämman. I en annan åter anses den, som underlåtit att utgöra afgifter till fattigvårdsrote, icke häfta för oguldna kommunalutskylder, enär dessa afgifter icke å kommunalstämma föredragits och beslutats. Samma liberala uppfattning gör sig i en annan kommun gällande i fråga om resterande utskylder till skolväsendet. På ett annat ställe åter går man så långt i motsatt riktning att valrätt förvägras på grund af obetald — hundskatt! Vid ett tillfälle nekas arrendator att rösta, emedan han ej medfört sitt kontrakt, under det att vid samma val tvenne andra arrendatorer tillåtas rösta utan att uppvisa sina. I åtskilliga kommuner lära endast egare af jordbruksfastighet fått utöfva valmannens rättigheter. På andra ställen hafva personer med 800 kronors taxerad inkomst, men med bevillningsfritt afdrag ansetts stå »under strecket», o. s. v.

I afseende på valedels formela giltighet råda de mest skiljaktiga åsigtter. Ett mindre korrekt stafsätt af kandidatens namn eller bostad, utan att deraf följer minsta tvetydighet, anses stundom icke blott såsom ett tecken på valmannens mindre fulländade skolbildning, utan såsom tillräckligt skäl för valedels kasserande. En kommunalstämmo-ordförande underkänner valededel derföre att å densamma en medlem af den upplösta Riksdagen betecknats med titeln »förrer» riksdagsmannen. Vid ett annat tillfälle kasseras samtliga majoritetens valedelar, emedan enligt ordförandens uppfattning namntvetydighet förefinnes, då valededel upptager ett namn som är lika lydande för fader och hans icke röstberättigade son, o. s. v.

Lägges härtill, att kommunalstämmo-ordförande underlåtit att till valförrättare insända valprotokoll rörande elektorsval, att valedelar, i stället för att bifogas valprotokollet, sönderrifvits eller kastats i kakelugnen, att icke vederbörligen granskad eller ojusterad röstlängd begagnats, att en hel kommun beröfvats sin rätt att i valet deltaga derigenom att ordförande försummat att förse valprotokollet, med sin namnunderskrift, att i en kommun utländsk undersåte utsetts till elektor, att på ett ställe qvinnor uppgifvas hafva deltagit i valet m. m. dylikt — så torde (äfven om en eller annan af tidningarnas anförda uppgifter skulle befinnas oriktig) tillräckliga skäl hafva an-

förts för att ådagalägga nödvändigheten att underkasta dem, som i orterna uppsamla rösterna, någon form af laga ansvarighet.

Äfven framgår ombärligheten af noggranna bestämmelser så väl till skydd mot godtycklighet som till ledning i de delar, som nu onekligen äro oklara. En dylik oklarhet, inför hvilken icke blott kommunalstämmo-ordförande, äfven den kunnige och noggranne, utan äfven den juridiskt bildade valförrättaren måste stå tvekande, må här särskilt påpekas, emedan den vållat åtskilligt bryderi vid de senaste valen. Enligt en ganska allmän uppfattning skulle den i § 19 riksdagsordningen gifna föreskrift om kommunal rösträtt under minst ett år före valet såsom ett af valbarhetens vilkor innebära, att en person icke är valbar, så snart han försummat, att å den för uppbordestämman utsatta dag betala sina utskylder; han anses nemligen då faktiskt någon del af året, vore det ock blott en dag — hafva häftat för oguldna kommunalutskylder och sålunda under denna tid saknat kommunal rösträtt. Men i strid med denna tolkning enligt lagens bokstaf har dock valförrättare godkänt valsedlar, upptagande namn å person, som, på sätt ofvan säges, under en del af året näst före valet häftat för kommunalutskylder.

Såsom en slags inregel på den här ofvan skildrade oeffterrättlighet i fråga om valen må slutligen erinras, hurusom man fått bevitna att inom en valkrets den förutvarande mångåriga representanten, hvilken äfven vid sista valet erhöi de flesta rösterna, befunnits under de sista sex åren icke ens hafva egt rösträtt, mycket mindre varit inom valkretsen valbar. När så den person, som kom närmast honom i röstetal, af andra grunder förklarats icke valbar, måste lottning företagas mellan tre personer, som hvardera erhållit *en* stänkröst. Följden häraf är det lika sällsynta som onaturliga förhållandet, att valkretsens nuvarande ombud på visst sätt kan sägas representera en enda kommitent.

Så kalladt minoritetsval, der mindretalet röstande i följd af formfel genomdrifva utväljandet af sin kandidat, synes alltid stå i strid med det rådande valsättets ande. Och i alla händelser bör den omständighet, att ett sådant slumpens lekverk, som det nyss omnämnda, *kan* under laga former inträffa, utgöra en kraftig erinran om behofvet af ett lagstadgande, som föreskrifver att nytt val måste anställas så snart ingen valbar person erhållit en viss i lag bestämd proportion af samtliga afgifna röster.

I förbigående må erinras derom, att icke blott de stora staterna, såsom Frankrike, Tyska riket, Österrike—Ungern, Italien, Storbrittanien och Förenta Staterna ega vallagar. Sådana finnas ock sedan ganska länge tillbaka i flera af de mindre länderna, bland dem äfven i våra grannländer. Danmarks

»Lov om Valgene til Rigsdagen» af den 12 juli 1867 har på ett ställe sammanfört nödiga föreskrifter om valsätt och valbarhet, om röstlängder, om valkretsar och valnämnder, omröstning o. s. v. Norges »Lov indeholdende bestemmelser angaaende mandtallene over stemme berettigede indvaanere, samt regler for Valg och districts-forsamlinger» förskrifver sig från den 24 juni 1828 och har i vissa stycken reviderats 1884. Den innehåller, utom öfriga bestämmelser och reglementariska föreskrifter rörande valförrättningens anordning m. m., ansvarsbestämmelser, böter, hvaraf hälften tillfaller skolkassan, hälften fattigvården, för förseelser i fråga om protokollföring, kungörelser m. m. Den nederländska lagen af den 4 juli 1850 och de belgiska »samlade vallagarna» af 1878—1885 gifva ytterligt detaljerade reglementariska bestämmelser, hvilka i sin mån ådagalägga den synnerliga ömtålighet, hvarmed det medborgerliga sinnet i dessa länder vaktar valrättens privilegium. Den schweiziska »förbundslagen om val och omröstning» af den 19 juli 1872 lemnar åt de enskilda kantonernas lagar åtskilliga af de mera utförda bestämmelserna.

En lag om riksdagsmannaval i vårt land, bör väl för fullständighetens skull äfven upptaga de bestämmelser, som gälla val till Första Kammaren. Den är dock närmast af behovet påkallad för val till den Andra. En sådan lag synes böra afse dels att, med hänvisning till grundlag, kommunallagarne och bevillningsförordning, sammanföra de stadganden, som redan finnas, samt derjemte meddela de ytterligare bestämmelser, som visat sig vara af behovet påkallade.

Det synes således, att en dylik lag måste vara frukten af ett omfattande arbete och af en noggrann pröfning af den lagtolkning, som gifvits genom befintliga prejudikat. Måhända kan den icke heller komma till stånd utan förändringar i bestående författningar, kanske äfven i grundlag. Det vill derföre synas, som om densammas affattande vore förbundet med svårigheter, hvilka knappast kunna lösas utan regeringens initiativ. Jag tillåter mig derför, med stöd af hvad jag ofvan anført, vördsamt föreslå,

att Riksdagen ville ingå till Kongl. Maj:t med anhallan, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета en vallag att föreläggas Riksdagens pröfning.

Stockholm den 6 maj 1887.

Ernst Beckman.